

Вступне слово

До уваги наукової громадськості та читацького загалу пропонується черговий випуск «Українознавчого альманаху», присвячений постаті Тараса Шевченка та впливу його творчості на формування національної ідентичності українців. Це видання відповідає Програмі заходів, які проводить Київський національний університет імені Тараса Шевченка з приводу відзначення ювілею Великого українця, що святкуватиметься у 2014 році.

В історії кожного народу, особливо в часи, визначальні для майбутніх поколінь, завжди з'являються знакові постаті, які своїм життям засвідчують не лише невмирущість цього народу чи його творчу потугу, а й тяглість і споконвічність його змагань за волю, за правду, за право на самоствердження та самореалізацію. Високопоетичним, величним словом вони промовляють до глибин національної душі, нагадують про предківські звичаї, пробуджують національну пам'ять і у такий спосіб формують колективну спільноту, свідому своєї ідентичності та культурно-історичної належності. Для угорців таким натхненником був Шандор Петефі, для поляків – Адам Міцкевич, для німців – Генріх Гейне, для білорусів – Янка Купала. Для українців будителем національного духу, виразником їх національно-визвольних устремлінь став Тарас Григорович Шевченко.

Тарас Шевченко увійшов не тільки в історію українського народу, але і в історію усього людства завдяки своїй подвижницькій діяльності, завдяки самовідданій праці заради світлого майбутньої рідної України. Духовна велич його Таланту, універсалізм його Генію дозволили не тільки відкрити світові українську історію і культуру на новому – національному – рівні, але й створити базове підґрунтя для виходу України та українського народу на рівень загальнолюдської цивілізації і культури.

Завдяки літературному та художньому доробкові мислителя в суспільній свідомості малоросіян починає формуватися уявлення про себе як про українців, долається гоголівське «украинско-русское двоедушие», відбувається становлення української ідентичності.

У творчості Тараса Шевченка міститься багато думок, ідей, образів, метафор, символів, імперативів і концептів, які не втратили своєї актуальності й сьогодні. Серед них – ідея України, українська національна ідея, питання безперервності національно-куль-

турних традицій, необхідності духовного підґрунтя для державного будівництва, збалансованої етнонаціональної та гуманітарної політики України тощо.

Власне, з Тараса Григоровича починається цілком свідоме творення засад модерної української нації як окремишнього неповторного явища і факту всесвітньої історії. Сучасна Україна значною мірою ідентифікується із постаттю нашого геніального поета. Для світу Шевченко став втіленим образом українства, його репрезентантом і речником.

Святкування 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка дає нам змогу по-новому осмислити його творчу спадщину, надати сучасне ціннісне забарвлення невмирущим ідеям Шевченка, духовно збагатити вектор європейського розвитку України, прискорити процес консолідації українського суспільства, зміцнити державотворчі устремління та національну єдність спільноти, утвердити національну гідність та сформувати модерну національну ідентичність українства.

Через фольклорну традицію – пісні, думи та оповіді, які становили свого роду усну історію України, живу народну пам'ять, формувалася Тарасова ідентичність та національна самосвідомість, його українськість. Потрібен був справжній геній, який зумів засвоїти, творчо осмислити та підняти цю народну традицію на рівень високої культури та надати їй літературної форми. Подібно до того, як Тарас не став би тим, ким він став, без глибокого зв'язку із народним життям, так і українське національне Відродження не могло б відбутися без свого Співця. Лише через органічне засвоєння рідної йому української народної мови Кобзар, завдяки своєму поетичному дару, зміг піднести традицію народної культури до рівня культури високої, академічної.

Вшановуючи пам'ять генія української нації, вивчаючи його слово, кожен із нас сповнюється волелюбним духом, продовжуючи його боротьбу за Україну, за її кращу долю в світі. І досі пророчо звучать слова великого Кобзаря:

І на оновленій землі
Врага не буде супостата,
А буде син, і буде мати,
І будуть люди на землі.

У сьогочасному мінливому світі, в умовах стрімкої та незворотної глобалізації, що нестримно розмиває кордони й руйнує національну самобутність, творчість

Тараса Шевченка є тим живодайним джерелом, яке уберігає від асиміляції, захищає від розчинення у вселюдському морі.

Саме тому повернення первинного смислу багатьом ідеям і концептам Шевченка, а також актуалізація почуттів соціальної та національної справедливості, відданості Правді й Свободі можуть суттєво допомогти у виконанні цих завдань. Саме тому нам необхідна Тарасова поезія, яка не тільки виражала духовне ество українського народу, а й стала своєрідною Соціальною та Поетичною філософією Великого Будителя, Національного Провідника і Людини з великої літери – Тараса Шевченка.

До ювілейної події – 200-річчя від дня народження Тараса Григоровича, без перебільшення, готується українство в усьому світі. На сьогодні написані не просто томи, а цілі бібліотеки з шевченкознавства. Проте, шевченківська тематика залишається актуальною і цікавою не лише завдяки грандіозності

самої постаті поета та його творчого доробку, а й через те символічне, справді космогонічне значення, якого набув феномен Тараса Шевченка в українській культурі та бутті загалом. Тому і тематика цього наукового видання є не випадковою і потрібною українському соціуму сьогодні.

Сучасне українське суспільство повинно в творчості Тараса Шевченка, в його слові – черпати насагу для духовного зростання і розвитку. Хочу завершити своє вступне слово рядками Тараса Шевченка, суголосними з відчуттями кожного українця:

Свою Україну любіть,
Любіть її... Во время люте,
В остатню тяжкую минуту
За неї Господа моліть.

Ректор Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка
акад. *Л. В. Губерський*